
მითოსი. რიტუალი. სიმბოლო

ნინო ქავთარაძე
(საქართველო, თბილისი)

მიშელ ტურნიეს ფილოსოფიური ზღაპრები¹

ფილოსოფიური ზღაპარი მცირე ზომის მხატვრულ-ლიტერატურული ტექსტია, რომლის ძირითად მხატვრულ ღირებულებას არსებული რეალობის ალტერნატიული, გადატანითი მნიშვნელობის მექონე კრიტიკა წარმოადგენს. ხშირად სატირული ხასიათის ან დიდაქტიკური დანიშნულების ფილოსოფიური ზღაპარი გამოგონილ ამბავზეა აგებული. შეიძლება ითქვას, რომ ფილოსოფიური ზღაპარი, ლიტერატურული ზღაპრის ნაირსახეობაა. ორივე ეპიკური ნატარისის ნიმუშია და ორივე მცირე ზომისაა; ორივეს ტრადიციული ზღაპრის ელემენტები აერთიანებს, იქნება ეს იგავი, ჯადოსნული ზღაპარი, ანეკდოტი, ლეგენდა ... ლიტერატურულ ზღაპარს დიდაქტიკური დანიშნულება აქვს, იმ დროს როდესაც ფილოსოფიური ზღაპარი უფრო არსებული რეალობის კრიტიკისკენაა მიმართული, თუმცა ორივეში მკაფიოდაა გამოხატული ავტორისეული პოზიცია.

ლიტერატურული ზღაპარი (ისევე, როგორც ფილოსოფიური) ფოლკლორულისგან იმით გამოირჩევა, რომ მას ჰყავს კონკრეტული ავტორი და არ აქვს კოლექტიური ხასიათი. ამავე დროს, ლიტერატურული და ფილოსოფიური ზღაპრები ეპოქისთვის დამახასიათებელ მსოფლმხედველობას და ესთეტიკას წარმოაჩენს, მიუხედავად იმისა სესხულობს თუ არა ხალხური ზღაპრებიდან პერსონაჟებს, სიუჟეტებს, კლიშიოებულ ელემენტებს თუ სიტყვა-მარკერებს. ორივე ჟანრში ქრონოტოპი რეალური და ირეალური სამყაროების თანაარსებობას ეფუძნება. მწერლის კონკრეტული მიზნიდან გამომდინარე, ლიტერატურული, მით უფრო ფილოსოფიური ზღაპრის არგუმენტირებულ თხრობას შეიძლება გროტესკული, სატირული და პაროდული სახე მიეცეს. ყოველ შემთხვევაში, სოციალ-ეკონომიკური თუ პოლიტიკურ-ისტორიული რეალობის ასახვა ლიტერატურული და ფილოსოფიური ზღაპრის დანიშნულებაა, სადაც ავტორის პირადი დამოკიდებულება მჟავნდება; ყოველივე ეს კი ფოლკლორული ზღაპრისთვის უცხოა. ლიტერატურული ზღაპრის ყველაზე მნიშვნელოვანი მახასიათებელი პერსონაჟების (არა მატრო პროტაგონისტის) ფსიქოლოგიური ასპექტების წინა პლანზე წამოწევაა. როგორც ნებისმიერ ზღაპარში, ზღაპრის ფორმის ფილოსოფიურ ნატარისშიც გამონაგონი ამბავია მოთხრობილი, ამიტომ თხრობისთვის ჯადოსნური ელემენტები არაა უცხო. ფოლკლორული ზღაპრების უმრავ-

¹ კვლევა ნაწილია პროექტისა „აღმოსავლეთი და დასავლეთი ქართულ ხალხურ ზღაპრებში: ზეპირი და ლიტერატურული ტრადიციები“, რომელიც ხორციელდება შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდის ხელშეწყობით [FR 217488].

ლესობას კეთილი დასასრული აქვს, ლიტერატურულ და ფილოსოფიურ ზღაპრებში ეს აუცილებელ პირობას არ წარმოადგენს. ფილოსოფიურ ზღაპარს ხშირად ახლავს ქვესათაური, სადაც ავტორი მკითხველს კონკრეტულ იდეას თუ მოსაზრებას კარნახობს. ფილოსოფიური ზღაპარი თითქოს თავშესაქცევად იქმნება, მაგრამ უფრო დიდ მიზანს ისახავს: იგი ფილოსოფიური იდეის ილუსტრირებაა, რომლის განვითარებას, გავრცელებას და დამკვიდრებას ემსახურება, რაც პაროდის, კარიკატურის, ირონიის, შავი იუმორის, სატირის საშუალებით მიიღწევა.

სხვადასხვა ტიპის ფილოსოფიური ზღაპარი, შეიძლება განიხილებოდეს, როგორც ფილოსოფიური იდეის ან კონცეფციის გადმოცემის საპროგრამო, მხატვრული ფორმა. განმანათლებლობის ეპოქაში, როდესაც მკაცრი ცენზურა აზრის გამოხატვის თავისუფლებას ზღუდავდა, ფილოსოფიური ზღაპარი ხელსაყრელ ლიტერატურულ ჟანრად იქცა. პატარა ზომის და მოჩვენებითი სიმსუბუქის გამო, ზღაპრის ლიტერატურულ-ფილოსოფიური ნარატივი ბევრად უკეთ აღიქმებოდა, როგორც მაღალი წრის წარმომადგენელთა შორის, ასევე საზოგადოების დაბალ ფენებში, რადგან გადმოცემის იგავური ფორმა თქმულის მრვალმხრივ და ხშირად უფრო მარტივ აღქმას გულისხმობს.

ფილოსოფიური ზღაპარი შეიძლება განვიხილოთ როგორც მცირე ზომის ნარატივის ნაირსახეობა, რომელიც კარგად მოერგო სიტყვის ხელოვნების ძირითად ტენდენციებს და თანამედროვე ლიტერატურაში გამეფებულ კვლავწერის სპეციფიკას. ერთი მხრივ, ფილოსოფიური ზღაპარი სათქმელის თავისუფლებაზეა ორიენტირებული (იგულისხმება არსებული რეალობის კრიტიკული აღქმის შესაძლებლობა, რასაც ზღაპრის ნახევრად სახუმარო ხასიათი იძლევა და, მასთან ერთად – სიუჟეტის ორიგინალურობა, მისი უნიკალურობა); მეორე მხრივ, ფილოსოფიური ზღაპარი, როგორც მცირე ზომის მხატვრულ-ლიტერატურული ტექსტი, თანამედროვე ლიტერატურის ჟანრულ მრავალფეროვნებაზე მეტყველებს. ფილოსოფიური ზღაპრის მცირე ზომის ალეგორიულ ხასიათის ტექსტი მეოცე და ოცდამეერთე საუკუნეების ფრანგული ლიტერატურის ისეთ ტენდენციებთან თანაარსებობს, როგორიცაა დოკუმენტურობისკენ სწრაფვა, მოთხრობილი ამბების ბიოგრაფიული ან ფსევდობიოგრაფიული ხასიათი. არსებული რეალობის კრიტიკა ერთ კონკრეტულ ფილოსოფიურ იდეაზე აგებული ფილოსოფიური ზღაპრის პირველადი დანიშნულებაა და სწორედ ამ მიზნით იგი ჩამოყალიბდა მეთვრამეტე საუკუნეში (ვოლტერი, ჯონატან სვიფტი, დენი დიდრო). შეიძლება ითქვას, რომ დღეს, ფრანგულ ლიტერატურაში, მხატვრულ-ლიტერატურული ტექსტების მცირე ფორმა ბატონობს, ამიტომ ფილოსოფიური ზღაპრის წარმატებაც ლოგიკურია, საკმარისია გავიხსენოთ სენტ-ეგ-ზიუპერი, ფრედერიკ ლენუარი, მორის დრიუონი, მათივე რიკარი, ალენ მონიე, ერიკ-ემანუელ შმიტი, მიშელ ტურნიე...

მიშელ ტურნიე

მიშელ ტურნიე ფრანგული ლიტერატურის მოყვარულთათვის კარგადაა ცნობილი, თუმცა ქართული საზოგადოება მის შემოქმედებას რამდენიმე ხნის წინ გაეცნო: ქართულ მთარგმნელობით სივრცეს ორი თარგმანი შეემატა: მიშელ ტურნიეს „გასპარი, მელქიორი და ბალთაზარი“ და „პარასკევა ანუ ველური ცხოვრება“.¹

პატარაობიდანვე, მიშელ ტურნიე ლიტერატურით იმდენად არა, რამდენადაც ფილოსოფიით იყო გატაცებული.² ფრანგი მწერლის აზრით, მწერლის ძირითადი საწესდარი ყველასთვის გასაგები ენით ურთულესი ფილოსოფიური მოსაზრებების და იდეების მიწოდებაა. სწორად ამიტომ უწოდებს საკუთარ თავს ფილოსოფიის კონტრაბანდისტს, ხოლო საკუთარ ნახელავს – კონტრაბანდისტულ ფილოსოფიას.³

„პროზაიკოსი ვარ. პროზაიკოსისთვის კი ენა მხოლოდ იარაღია, რომელიც მაქსიმალური ეფექტურობით უნდა გამოიყენო. იდეაა ღირებული. ცეროდენას და ფიფქიას მსგავსი ზღაპრების მოყოლის ათას ერთი ხერხი არსებობს. სიტყვებს მნიშვნელობა არა აქვს. ამბავია მთავარი. ჩემი საქმიანობა ამბების მოყოლაა. ყველა არსებულიდან ერთმანეთთან დაპირისპირებულ ორ ლიტერატურულ ჟანრს ვანიჭებ უპირატესობას: ზღაპარს და ნოველას. ნოველაში არც თუ ისე სამხიარულო ამბავი შეულამაზებლადაა მოთხრობილი, რაც ადამიანების ბოროტებას, ეპოქაში გამეფებულ ძალადობას, ცხოვრების მახინჯ მხარეებს უსვამს ხაზს. [...] ზღაპარი პირიქით, ფარული აზრის მქონეა, მითებს შეიცავს: მითს კაციჭამიაზე, ჯადოსნურ სარკეზე, დაჩაგრულ მშვენიერებაზე, ბოროტ დედინაცვალზე... ადამიანის ფსიქიკის ფუნდამენტურ და უმნიშვნელოვანეს მხარეებზე. ზღაპარი ძირითად ფასეულობებზე საუბრობს. მას დიდაქტიკური დანიშნულება აქვს. სახელწოდებიდან გამომდინარე, ზღაპარი შექმნილია იმისთვის, რომ ვინმემ მოყვეს⁴ და სხვას გადასცეს [...]. მოკლედ ვიტყვოდი, რომ ნოველა დილით საკითხავია, ზღაპარი კი – საღამოს მოსასმენი... იმედი მაქვს მიმიხვდით, რომ ზღაპარს ნოველაზე მაღლა ვაყენებ“.⁵

მიუხედავად იმისა, რომ მიშელ ტურნიე ლიტერატურულ ოლიმპოზე მონიფულ ასაკში გამოჩნდა, მან იმთავითვე მიიპყრო კრიტიკის ყურადღება და მკითხველის სიყვარულიც დაიმსახურა. მწერლის ორივე მეგზური, კრიტიკაც და მკითხველიც, კეთილგანწყობილი აღმოჩნდა ტურნიეს მიმართ.

კატა, ძაღლი, ველოსიპედი, ბალი და ტყე – მეტი არაფერი სჭირდებოდა სრული ბედნიერებისთვის პატარა, სუსტი ჯანმრთელობის მქოზე ბიჭს.⁶ უკვე მოგვიანებით,

1 „პარასკევა ანუ ველური ცხოვრება“ («Vendredi ou la vie sauvage» (1977)), მთარგმნელი ვ. რაქვიაშვილი; „გასპარი, მელქიორი და ბალთაზარი“ («Gaspard, Melchior, Balthazar» (1980)), მთარგმნელი ე. ჯიჯავაძე.

2 ამონარიდი მიშელ ტურნიეს ინტერვიუდან ელექრონულ გამოცემასთან „ტელერამა“, რომელიც გამოქვეყნდა 2016 წლის 19 იანვარს, მწერლის გარდაცვალების მეორე დღეს.

3 2003 წლის 30 სექტემბერს, ვაზეთ კომერსანტის („Коммерсантъ“) კულტურის გაყოფილების კორესპონდენტთან, ლ. ნოვიკოვასთან საუბრისას მიშელ ტურნიე თავს „ფილოსოფიის კონტრაბანდისტ“ უწოდებს.

4 ფრანგულად „ზღაპარი“ არის „le conte“, რაც მომდინარეობს სიტყვიდან „conter“ და ნიშნავს „თხრობას“.

5 ნაწყვეტი მიშელ ტურნიეს ინტერვიუდან ელექრონულ გამოცემასთან „ტელერამა“ («Télérama») (2016 წლის 19 იანვარი).

6 გამომცემლობა გალიმარის («Gallimard»), საფრანგეთის აუდიო-ვიზუალური მასალების ეროვნული ინსტიტუტის თაოსნობით, «TV5»-ის მხარდაჭერით დაგადებული ინტერვიუ ბერნარ პივოსთან: „თავის შესახებ მოგვითხრობს მიშელ ტურნიე“, («Michel Tournier se raconte») (განთავსებულია 2012 წლის 20 სექტემბერს).

ფილოსოფია, ლიტერატურა, რელიგია ტურნიეს სამ მუზად და გატაცებად იქცა. მწერალი გაურბოდა პარიზის ხმაურთან ქუჩებს: ორმოცდაათ წელზე მეტხანს ეკლესიის მახლობლად, საცხოვრებლად გადაკეთებულ ყოფილ სენაკში, ეკლესიის ზარების ხმის და საეკლესიო მსახურების ფონზე ცხოვრობდა:¹

„ერთი შეხედვით, ჩვეულებრივ ამბებზე ვწერ: თევზაობაზე, ნადირობაზე, სასიყვარულო სამკუთხედსა და მოგზაურობის შესახებ; თუმცა ყველა ჩემი ნაწარმოები ფილოსოფითაა ნასაზრდოები. ჩემი ორიგინალურობაც სწორედ ამაშია. არც ავანგარდისტული მწერლობა და არც ფორმისმიერი ექსპერიმენტები არ მხიბლავს. მსურს მარტივად ვწერო და შევთავაზო ფილოსოფია ისე, რომ მკითხველს ჩემს ნათქვამში ეჭვიც არ შეეპაროს“.²

ბუნებით მორიდებული ტურნიე ჯილდოებს და პოპულარობას არ შეუშინებია; არც წარმატებას დაუბრმავებია, როდესაც ცნობილი ფრანგი ჟურნალისტის და ტელეწამყვანის, ბერნარ პივოს³ გადაცემაში, საფრანგეთის მომავალმა პრეზიდენტმა, ფრანსუა მიტერანმა სასაუბროდ სამ ახლად გამოცემული წიგნის ავტორთან ერთად მიიწვია. სტუმართა შორის იყვნენ: პატრიკ მოდიანო, რომელმაც სულ რამდენიმე კვირით ადრე გამოსცა რომანი „ბნელი ჯიხურების ქუჩა“,⁴ მწერალი და პუბლიცისტი პოლ გიმარი და გონკურების ჯილდოს⁵ მფლობელი მიშელ ტურნიე.

ტურნიეს შემოქმედება სხვადასხვა ასაკის და გემოვნების მკითხველს მოსწონს. განსაკუთრებული პოპულარობით სარგებლობს მისი ლიტერატურული ექსპერიმენტი, 1971 წელს გამოცემული წიგნი – „პარასკევა ანუ ველური ცხოვრება“, რომელიც რობინზონ კრუზოს ტურნიესეული ვერსიაა და ფრანგი მწერლის ოთხი წლით ადრე გამოქვეყნებული ნაწარმოების – „პარასკევა ან წყნარი ოკეანის კარიბჭეები“, ვარიანტი. ფრანსუა მიტერანის ყურადღება მიიპყრო მიშელ ტურნიეს ახალმა წიგნმა „სოლო“.

ფილოსოფიური ზღაპრების კრებული „სოლო“

მცირე ზომის მხატვრულ-ლიტერატურული ტექსტების კრებული „სოლო“ («Le Coq de bruère») მიშელ ტურნიემ 1978 წელს გამოსცა. მასში შესულია თოთხმეტი ტექსტი. ყველა ტექსტი განსხვავდება ერთმანეთისგან: ზოგს პირდაპირ პატარექტშივე აქვს მითითებული მხატვრული ფორმა: საშობაო ზღაპარი, ზღაპარი-ინიციაცია; ზოგი ყოფითი ხასიათის ნოველისტური ზღაპრის ქვეყანის ეკუთვნის. კრებულში შესული მხატვრულ-ლიტერატურული ტექსტები განსხვავდება თავიანთი თემატიკითაც. ერთგან ჰიპოტექტის არსებობა ამოიკითხება (მითი, ფოლკლორული ან ლიტერატურ-

1 აქ და შემდგომ, ციტატები თარგმნილია ნ. ქავთარაძის მიერ.

2 აწყვეტი მიშელ ტურნიეს ინტერვიუდან ელექტრონული გამოცემისთვის „ტელერამა“ («Télérama»), 2019 წლის 19 იანვარი.

3 ბერნარ პივოს ცნობილი გადაცემა „აპოსტროფი“ («Apostrophe») ეთერში გავიდა 1978 წლის 15 სექტემბერს.

4 ნობელის პრემიის ლაურეატის, პატრიკ მოდიანოს ამ რომანს („ბნელი ჯიხურების ქუჩა“) იმავე წელს გონკურების ჯილდო მიენიჭა.

5 1970 წელს, გონკურების ჯილდო მიენიჭა მიშელ ტურნიეს რომანისთვის „ტყის მეფე“ («Le Roi des aulnes»).

რული ზღაპარი); დანარჩენი – სიუჟეტის ორიგინალურობით ხიბლავს მკითხველს; თუმცა, ყველა ტექსტი მწერლის მკაფიო პოზიციას გამოხატავს ადამიანური ყოფის ზნეობრივი, პოლიტიკური, ეკონომიკური თუ რელიგიური ასპექტების შესახებ.

კრებულში „სოლო“ ერთი მხატვრულ-ლიტერატურული ტექსტი საშობაო ზღაპარია – „ჩემი სახარული თქვენში დარჩეს“ («Que ma joie demeure»)¹. სიუჟეტი პიანისტის შესახებ მოგვითხრობს, რომელიც ყოველდღიურობასთან ჭიდილში კარგავს მისთვის ყველაზე მნიშვნელოვანს და ღირებულს: საკუთარი ნიჭის, მონოდების რეალიზების საშუალებას. ვუნდერკინდი, რომელიც საყვარელი ქალის სიყვარულის და მეგობრის პატივისცემის გრძნობას დანებდა და ეული, საზოგადოების სისასტიკეს შეეჩეხა. პიანისტის, რომლის გვარია ბიდოში,² ბრძოლის ველი პატარა, უგვანო თეატრის სცენაა. ახლომხედველი ბიდოში ცუდად ხედავს, მაგრამ კარგად ესმის უმეცართა ხარხარი, ხოლო ბოროტ მშერას საკუთარი სხეულის თითოეული უჯრედით გრძნობს; ბიდოში დაცინვა იმდენად კი არ იწვევს ზიზღს, რამდენადაც ადამიანთა უგუნურება, მშვენიერის დაუნახავობა. რაფაელ ბიდომის უმწეო, ბეჩავი შესახედაობის მიღმა კეთილშობილური ამბოხის გრძნობა ღვივის. მისი შესაბრალისი გარეგნობა გასართობად მისულ ბრბოში სიცილს იწვევს და მხოლოდ მისმა მფარველმა ანგელოზმა, რაფაელმა იცის, რომ ღვთაებრივი მელოდია ისევ ბუდობს ერთ დროს საოცრად ნიჭიერ ბიჭუნაში, რომელმაც სახელიც გაითქვა და ქონება არა თავისი ნიჭიერებით, არამედ ღიმილისმომგვრელი, საწყალობელი გარეგნობით მოიხვეჭა. ერთხელაც, ჯამბაზად ქცეული რაფაელ ბიდოში, რაფაელ გუფთა ურბინოს შაპიტოში მაყურებლის წინაშე თავის ცნობილი ნომრით წარსდგა:

„და უეცრად, ჯოჯოხეთური ინსტრუმენტის ნომრის ჩვენებისას, საოცრება მოხდა: იმის ნაცვლად, რომ პიესის დასრულებისთანავე ფორტეპიანოს სტომაქიდან დაფასოებული ღორი, კრემიანი ნამცხვრები და კრიალოსანივით ასხმული სოსისები ამოყრილიყო, სულ სხვა რამ დატრიალდა [...] ცირკის ძველისძველი, ნახევრად დამტვრეული ფორტეპიანო მორჩილად დაჰყვა მუსიკოს-ჯამბაზის თითებს და ღვთაებრივი მელოდია შაპიტოს ჩაბნელებულ ჭერს ასწვდა. ფორტეპიანოს სახურავი აინია და [...] იქიდან ამოფრინდა მშვენიერი, გასხვიოსნებული, ფრთებმესხმული მთავარანგელოზი რაფაელი, რომელიც ყოველთვის მფარველობდა პიანისტს და იცავდა, რომ იგი საბოლოოდ გუფთად არ ქცეულიყო“³ (ტურნიე 1997: 99).

ტექსტის პერსონაჟების სახელები სიმბოლური მნიშვნელობის მქონეა. რაფაელ ბიდოში, იგივე რაფაელ გუფთაა. პროტაგონისტის სახელი და გვარი ტურნიეს ნაწარ-

1 იოჰან სებასტიან ბახის რელიგიური კანტატა N 147 «Herz und Mund und Tat und Leben» („ჩემი სახარული თქვენში დარჩეს“), რომელიც პირველად 1716 წელს შესრულდა.

2 «Bidoche» ფრანგულად ცუდი ხარისხის ხორცს, ნიშნავს. ნაწარმოების რუსულ თარგმანში გვარი გადმოტანილია როგორც „Фхикадель“, დაკეპილი ან გატარებული ხორცის გუნდა, გუფთა. ნაწარმოების უკეთ აღქმისთვის, კვლევაში პროტაგონისტის გვარი ხან „ბიდომის“ სახითაა მოწოდებული, ხან კი – „გუფთის“.

3 «Le numéro du piano diabolique était-il tout à fait au point ? [...] Le final prévoyait que [...] le malheureux Bidoche assistait à l'explosion de son piano qui vomissait sur la piste un vaste déballage de jambons, tartes à la crème, chapelets de saucisses [...] Or se fut tout autre chose qui se produit. [...] le pauvre vieux piano du cirque, turqué et rafistolé, obéissait merveilleusement à ses mains, et faisait monter la divine mélodie jusque dans les hauteurs obscures du chapiteau. [...] le clown musicien vit le couvercle du piano se soulever [...] un bel archange aux ailes de lumière, l'archange Raphaël, celui qui depuis toujours veillait sur lui et le gardait de devenir tout à fait Bidoche».

მოების ფიქციონალურ სამყაროს თითქოს ორ ნაწილად ყოფს: სულიერ და ხორციელ მხარედ. ამავდროულად, ტექსტის სხვა პერსონაჟების სახელებიც სიმბოლურია: ცირკის ჯამბაზი, რომელიც სიბერის გამო ბიდოშით (გუფთით) ჩაანაცვლეს, გვარად ბორდიუშია. „Borduche” ფრანგულიდან ნიშნავს „კუპატს“. რაფაელ ბიდოშის, გუფთას მეუღლეს ბენედიკტ პრიერი ჰქვია. „Bénédicté” ნიშნავს კურთხეულს “Prieur(e)” – ილუმენს.

სულიერის ხორციელზე გამარჯვებით სრულდება ტურნიეს ეს პატარა მხატვრულ-ლიტერატურული ტექსტი, ერთი პიანისტის შესახებ გამონილი ამბავი, რომელიც, როგორც ამას თავად მწერალი ეპიგრაფში მიგვითითებს, შეიძლება მართალს ჰგავდეს.¹ ავტორი ადამიანის ჭეშმარიტი რწმენით ნასაზრდოებ იმედზე მოგვითხრობს და გმობს სიბრყველმდე დასულ კაცთმოძულეობას, ეწინააღმდეგება ყველა მინებებულ იარღიეს, საქონელზე დადებულ ეტიკეტს, არღვევს ყველა კლიშეს, რომელიც, როგორც ბორკილები სულისხუთვამდე ბოჭავს ადამის მოდგმას.

რაფაელ ბიდოში ბავშვობიდანვე უკრავდა იოჰან სებასტიან ბახის მარიამ ღვისმშობლისადმი მიძღვნილ კანტატას. სათაური კი ბიბლიიდან, იოანეს სახარებშია: „გითხარით თქვენ, რათა ჩემი სახარული თქვენში დარჩეს. და სრულ იყოს თქვენი სიხარული“ (იოანე, 15.11). და, მიუხედავად იმისა, რომ ყველას თვალში ბიდოში საცოდავი შესახედაობის ჯამბაზი იყო, მისი სული ღვთაებრივი მუსიკით იყო გასხვივოსნებული.

სხეულისა და სულის ერთიანობას ეხება კრებულში შესული მიშელ ტურნიეს კიდევ ერთი ფილოსოფიური ზღაპარი, რომელსაც ქვესათაურად მიწერილი აქვს: „ზღაპარი-ინიციაცია“. ტექსტის სათაურია „ამანდინი ან ორი ბაღი“ («Amandine ou les deux jardins»). ეს მხატვრულ-ლიტერატურული ტექსტი ყველა დანარჩენისგან თავისი სტრუქტურითაა გამორჩეული: იგი დღიურის სახითაა დაწერილი, რითაც ზღაპრის ტრადიციულ ფორმას ემიჯნება. ნაწარმოების ასეთი ფორმა მოყოლილის სიუბიექტურობას და მოთხრობილი მოვლენების ახლო კუთხიდან დანახვას გულისხმობს (ჟუვე 1999: 29). ამბავს პატარა, ათი წლის გოგონა ყვება. ტექსტში საერთოდ არა სხვა პერსონაჟი. გოგონა იხსენიებს დედას და მამას, თავის მშრომელ და მოწესრიგებულ მშობლებს: ოჯახის სიმყუდროვეზე მზრუნველ ქალს და კაცს, რომელიც რუდუნებით უვლის ბაღს (ტურნიე 1997: 36)².

ამანდინი თავიდანვე ახასიათებს საკუთარ თავს:

„კვირა. ცისფერი თვალეები და ლალისფერი ტუჩები მაქვს. პუტკუნა ვარდისფერი ლოყები და ხვეული თმა. ამანდინი მქვია. სარკეში რომ ვიხედეები, მგონია, რომ პატარა ათი წლის გოგონას იერი მაქვს. ეს არცაა გასაკვირი, მე ხომ ათი წლის პატარა გოგონა ვარ“ (ტურნიე 1997: 35).³

1 მიშელ ტურნიე ამ ნაწარმოებს დარი კოულს უძღვნის და დასძენს: «Pour Darry Cowl, cette histoire inventée qui lui en rappellera une vraie» («დარი კოულს, გამოგონილი ამბავი, რომელიც მას მოაგონებს მართალს”).

2 შესაძლოა ამ ეპიზოდში იკითხებოდეს ალუზია ვოლტერის, დიდი განმანათლებლის, ფილოსოფიური ზღაპრის ჟანრის ქომავის გამონათქვამზე: „საჭიროა მოვუაროთ ჩვენს ბაღს“ («Il faut cultiver notre jardin»)

3 «Dimanche. J'ai des yeux bleus, des lèvres vermeilles, des grosses joues roses, des cheveux ondulés. Je m'appelle Amandine. Quand je me regarde dans une glace, je trouve que j'ai l'air d'une petite fille de dix ans. Ce n'est pas étonnant. Je suis une petite fille et j'ai dix ans».

ამანდინს ჰყავს თოჯინა სახელად ამანდინა, სამი მეგობარი და კატა სახელად კლოდი. გოგონა ეჭვობს, რომ კლოდი მდედრია;¹ მაგრამ, მას შემდეგ, რაც კატის გაბერილი მუცლიდან „გამოძვრება ოთხი პატარა“ არსება (ტურნიე 1997: 35), ამანდინი თავისი ეჭვების სისწორეში დარწმუნდება.

ქრისტიანობაში ინიციაცია ნათლობას, აღსარებას და შემდეგ ზიარებას გულისხმობს. ინკვირტშივე მოცემულია ამანდინის სახელი;² ტექსტის ფორმა აღსარებითაა, რადგან დღიურების სახითაა დაწერილი. შესაბამისად, თხრობაში ანმყო და წარსული მონაცვლეობს. ამანდინის დღიურები მხოლოდ ოთხშაბათის და კვირის ჩანაწერებს მოიცავს. სულ თვრამეტი ჩანაწერია, აქედან პირველი კვირა დღესაა დაწერილი. პატარა ათი წლის გოგონას დღიური ოთხშაბათის ჩანაწერით სრულდება მას შემდეგ, რაც იგი მეზობელ, მაღალი ლობის მიღმა მდებარე გავერანებულ ბაღს მოინახულეს:

„ოდნავ მეშინია, მაგრამ ცნობისმოყვარეობა მძლევს. აქ ყველაფერს დიდხნის წინ მიტოვებულის იერი აქვს. სევდიანია და ლამაზი, როგორც დაისი“³ (ტურნიე 1997:44)

ამანდინის საქციელი ახლის შეცნობის სურვილით ნაკარნახებ სამოთხის ბაღის დატოვებას ჰგავს. კედლის გადაღმა ბაღში ჯაგებმა ფესვი გაიდგა. ამოსული ბალახი გოგოს ყელამდე სწვდება. ამანდინი ნაცნობ სამყაროს ტოვებს და სრულიად უცნობ ადგილას მიდის. ტექსტში ორი სამყარო (ორი სივრცე) ერთი ლობითაა გამოყოფილი; ნარატიული დროის დასადგენად ორი დღე (ოთხშაბათი და კვირა) ფიგურირებს მხოლოდ. ყოველივე კი იმაზე მიუთითებს, რომ პატარა გოგონა ერთი მდგომარეობიდან – მეორეში, ერთი რეალობიდან მეორეში გადადის (ინიციაცია), მაგრამ არც ერთი სამყარო გამოგონი ან ჯადოსნული არაა. ტექსტში შიდა ფოკალიზაციაა გამოყენებული, შესაბამისად აღქმა პერსონაჟის ხედვაზეა მორგებული, რაც ერთმანეთს ადამიანის შიგა და გარე სამყაროსაც უპირისპირებს.

ბაღში ამანდინი მარმარილოს ხუჭუჭა, მომღიმარი, ფრთებიანი ბიჭის ქანდაკებას ნახავს. ოინზაზ ამურს ქვის მშვილდი, კაპარჭი და ისრები ხელიდან გავარდნაო, შეთქმულივით საჩვენებელი თითი პირთან მიუტანია, თითქოს გოგონასთვის რაღაც საიდუმლოს განდობა სურს.

ამანდინმა მიტოვებულ ბაღში მცირე ხანი დაჰყო და უცნობი ალაგიდან დაბრუნებული, იმავე დღეს საკუთარ თავზე წერს:

„უცნაურ ბიჭს ზურგი შევაქციე და [...] კედლისკენ გავიქეცი. კედელზე ავძვერი. ბებერი მსხლის ხე. ვხტები. ისევ ჩემი ბავშვობის ბაღში ვარ. აქ ყველაფერი ნათელი და მონესრიგებულია. [...] ჩემს პატარა ოთახში ავდივარ. ვტირი. უმიზეზოდ, აი ასე. შემდეგ, ცოტა ხნით ჩავთვლემ. როდესაც ვიღვიძებ, სარკეში ვიხედები. ტანისამოსი არ გამჭუჭყიანებია. არაფერი მჭირს, თუმცა, კი, ფეხზე სისხლის კვალი მამჩნევია. უცნაურია, თითქოს ნაკანრი არსად მაქვს. ნეტა რატომ? ცუდია. სარკეს ვუახლოვდები. ჩემს სახეს ახლოდან ვაკვირდები. იგივე ცისფერი თვალები და ლალისფერი ტურჩები,

1 Claude, კლოდი, ფრანგული სახელია. ამ სახელს როგორც ბიჭებს, ასევე გოგონებს არქმევენ.

2 Amandine – ლათინური წარმომავლობის ქალის სახელია და ნიშნავს „საყვარელს“.

3 «J'ai un peu peur, mais la curiosité me pousse. Tout ici a l'air abandonné depuis longtemps. C'est triste et c'est beau comme un coucher de soleil . . .»

პუტკუნა ვარდისფერი ლოყები, ქერა ხვეული თმა. მაგრამ ათი წლის გოგონას იერი აღარ მაქვს. [...] იმ უცნაურ ბიჭს ვგავარ...“ (ტურნიე 1997:46).¹

ამ ამბის პატარა პროტასგონისტის მონათხრობში ანდროგინის არქეტიპი ამოიცნობა² (პლატონი 1964: 34). ტექსტის მარტივ სიუჟეტში შეგვიძლია ამოვიკითხოთ ჟაკ ლაკანის *სარკის ეფექტის* გავლენაც (ჟუჟე 1999:94). თავად ავტორის თქმით, პატარა გოგონას ამბავი ინიციაციას, და ნებისმიერი ინიციაცია ცვლილებასთან, ეს უკანასკნელი კი – ტკივილთანაა დაკავშირებული. ტურნიეს აზრით, ინიციაცია ქალისთვის ბევრად უფრო რთულია, რადგან ქალები დღესაც თავიანთი გინეკეის ტყვეები არიან და მათი ინიციაცია ამბობთანაა გაიგივებული³ (ტურნიე 1997: 338).

„თოვლის ბებო“ («La Mère Noël»)⁴, კრებულში შესული კიდევ ერთი ზღაპარია, თუმცა ამბავი ყველაზე ნაკლებად ჰგავს გამონაგონს: თოვლის პაპის საპასუხისმგებლო და საპატიო როლის შესრულება სკოლის ახალ მასწავლებელს მოუხდა, რადგან მის წინამორბედს საპენსიო ასაკმა მოუწია. ყველაფერი კარგად დასრულდებოდა, საშობაო წარმოდგენაზე ჩვილ იესოს რომ არ მოშიებოდა. სანამ მასწავლებლის შვილს, რომელსაც იესოს როლი ერგო წილად, ეკლესიის სახელდახელოდ დამზადებულ ბაგაში წყნარად ეძინა, თოვლის პაპაც მშვიდად ურიგებდა სოფლის სხვადასხვა რელიგიური მრწამსისა თუ ათეისტი მოსახლეობის პატარებს საშობაო საჩუქრებს; მაგრამ, როდესაც ჩვილს ისე მოშივდა რომ ველარაფერი ამშვიდებდა, მისი დაშოშმინება მხოლოდ თოვლის პაპამ შესძლო:

„თოვლის პაპა ეკლესიაში შემოიჭრა. დიდი ნაბიჯებით ბაგისკენ გაემართა. შემდეგ, თეთრი ბამბის გრძელი წვერი განზე გასწია, წითელი სადღესასწაულო მოსახამის საკინძე შეიხსნა და სავსე ძუძუ მყისვე დამშვიდებულ ჩვილ იესოს მოაწოვა“ (ტურნიე 1997:31).⁵

რთული გამოსაცნობი არაა, რომ თოვლის პაპა სინამდვილეში თოვლის ბებო იყო. ერთი შეხედვით, ეს პატარა ტექსტი უფრო ანეკდოტს ჰგავს, ვიდრე ფილოსოფიურ ზღაპარს; თუმცა, ტურნიემ სამ გვერდში მოახერხა და ნაწილებად გახლეჩილი საზოგადოების სახე დაგვანახა. სწორედ ამიტომ სვამს შეკითხვას ტექსტის დასაწყისში მწერალი: სუფევდა კი დაბა პულდრეზიკში მშვიდობა?⁶ კლერიკალებად, რა-

1 «Je tourne brusquement le dos au garçon secret [...] Je monte dans ma petite chambre. Je pleure longtemps, très fort, pour rien, comme ça. Et ensuite. Quand je me reveille, je me regarde dans la glace. Mes vêtements ne sont pas salis. Je n'ai rien. Tiens, si, un peu de sang. Une trainée de sang sur ma jambe. C'est curieux, je n'ai d'écorchure nulle part. Alors pourquoi? Tant pis. Je m'approche du miroir et je regarde ma figure de tout près. J'ai des yeux bleus, des lèvres vermeilles, des grosses joues roses, des cheveux ondulés. Pourtant je n'ai plus l'air d'une petite fille de dix ans [...]. Je trouve que je ressemble au garçon de pierre . . .»

2 მხედველობაში მაქვს, ერთი მხრივ კარლ იუნგის მოსაზრება ადამიანის ფსიქოლოგიის ანდროგინული ბუნების შესახებ, როდესაც 6 ან 8 თვის ასაკში ბავშვი საკუთარ თავს აღიქვამს სხვისგან გამიჯვნის ან მიმსგავსების ხარჯზე. მეორე მხრივ, მითი ზევსის მიერ ანდროგინების „შუაზე გაჰკვეთის“ შესახებ, რასაც ყვება პლატონი თავის ფილოსოფიურ ტექსტში „ნადიმი“.

3 ზღაპარი-ინიციაცია „ამანდინი ან ორი ბალი“ ცაკლკე 1977 წელს გამოქვეყნდა. გაზეთ *ლე მონდთან* («Le Monde») ინტერვიუში, მიშელ ტურნიე ტექსტის შიდა შრეების არსებობას არც აღიარებს და არც უარყოფს.

4 ორიგინალში ტექსტის სახელწოდებაა „თოვლის დედა“ («La Mère Noël»), რაც, ნაწარმოების შინაარსიდან გამომდინარე, სიუჟეტს უფრო ესადაგება. ქართულ თარგმანში სათაურის აღქმის ეს ეფექტი იკარგება, რადგან „თოვლის პაპის“ ქართული შესატყვისი „თოვლის ბებო“.

5 «On vit le Père Noël en personne faire irruption dans l'église. Il se dirigea à grands pas vers la crèche. Puis il écarta sa grande barbe de coton blanc, il déboutonna sa hoppelande rouge et tendit un sein généreux au Petit Jésus soudain apaisé.»
6 ბრეტონში, ატლანტიკის ოკეანესთან ახლოს მდებარე დაბა პულდრეზიკში, ტურნიეს კიდევ ორი ზღაპრის

დიკალებად, საერო თუ სასულიერო პირებად დაყოფილ პატარა დაბაში „მტრობა და შუილი წელიწადის დროებით იცვლიდა ფერს, წლის დასასრულის დღესასწაულებზე კი საარაკოდ აბრდღვიალდებოდა“ (ტურნიე 1967:29)¹.

ეს სამგვერდიანი მხატვრულ-ლიტერატურული ტექსტი ბევრზე დააფიქრებს მკითხველს: ქალისა და მამაკაცის თანასწორობაზე, გახლეჩილ საზოგადოებაზე, ერთიანობაზე, სიხარულზე და იმაზე, რომ სულ მცირე რამაა საჭირო მშვიდობამ რომ დაისადგუროს. ეს ზღაპარი სიცოცხლეს ასხამს ხოტბას, სიცოცხლის ქებათა ქებაა, სწორედ ამიტომ ანამძღვარებული ქვესათაურით: „საშობაო ზღაპარი“.

კრებულში კიდევ ერთი ტექსტია, რომლის ქვესათაურია „საშობაო ზღაპარი“ – „ცეროდენას გაქცევა“ («La fugue du petit Poucet»). სათაურიდანვე ჩანს, რომ ტურნიე ყველასთვის ცნობილი ლიტერატურული ზღაპრის პერსონაჟზე აგებს თავის ამბავს; მაგრამ ტურნიეს ცეროდენა, ისეთი მოხერხებული როდია, როგორც შარლ პეროს გმირი. მეოცე საუკუნის ცეროდენა სახლიდან გარბის, რადგან მშობლებს, საზოგადოების საპატივცემულო წევრებს, ურჩხულად ქცეული საზოგადოების პატარა ჭანჭიკებს, ეზოიანი სახლი ეპატარავებათ: მათ ბეტონის ცათამბრჯენში გადაწყვიტეს ცხოვრება, სადაც ზესწრაფი ლიფტია, ფანჯრების ნაცვლად მთლიანი მინებია და ჰაერი კონდიციონდება... მოკლედ, ცივილიზაციის მიღწევებით ტკბობა სურთ. სიმართლე უნდა ითქვას, ცეროდენას მშობლების სურვილზე ბევრი არაფერია დამოკიდებული: ქალბატონი და ბატონი პუსეები² სამომხმარებლო ეპოქაში გამეფებული წარმოდგენების და სოციალური იერარქიის კარნახს არიან აყოლილნი. ცეროდენა კი პატარა ჩექმებზე ოცნებობს, როგორ ჩაიცვამს საშობაოდ საჩუქარ ნანატრ ფეხსამოსს და როგორ ითამაშებს საყვარელ ბაღში, ამიტომ ახალ სახლში გადასვლა მისთვის დამთრგუნველია და მიუღებელი. იგი სახლიდან გარბის:

„არც ნეონის განათება მინდა და არც კონდიციონერი. ხეები და ჩექმები მირჩევნია. მშვიდობით. თქვენი ერთადერთი შვილი. პიერი“ (ტურნიე 1997: 52).

ხეტიალის დროს ცეროდენა ერთ მიუსაფარს გადაეყრება, რომლის სახელია ლოგრი.³ არც ლოგრი-კაციჭამიაა ხეების მოჭრის და მათ სანაცვლოდ მრავალსართულიანი ბეტონის კარკასების აშენების მომხრე. სწორედ ამიტომ მას, საზოგადოებაში არაინტეგრირებულ ელემენტს, მარგინალს რკინა-ბეტონის ცივილიზაცია დასაჭერად დასდევს. კაციჭამია ცეროდენას დაკარგული სამოთხის შესახებ უამბობს:

„როგორი იყო სამოთხე? ეს იყო ტევრი. უფრო უკეთ ტყენარგი, მწყობრად ჩამწკრივებული, ერთმანეთისგან შორი-შორს დარგული ხეები; არც ბარდები, არც ეკალნარი. [...] ყოველი ხე განსხვავებულ, ჯადოსნურ ნაყოფს ისხამდა“ (ტურნიე 1967: 59).⁴

ტურნიეს ამ მხატვრულ-ლიტერატურულ ზღაპარში საშობაო სასწაული იმ დროს ხდება, როდესაც სახლში ძალით დაბრუნებული ცეროდენა დაპატიმრებული კაცი-

მოქმედება ხდება: „პიერო ან ლამის საიდუმლო“, და „ლეგენდა პურზე“, მაგრამ ორივე ტურნიეს მცირე ზომის მხატვრულ-ლიტერატურული ტექსტების სხვა კრებულშია გაერთიანებული.

1 «Les hospitalités qui empruntaient les couleurs des saisons viraient à l'enluminure légendaire avec les fêtes de fin d'année.»

2 “Poucet” ფრანგულიდან ითარგმნება, როგორც „ცეროდენა“.

3 Logre – «L'ogre», ფრანგულიდან ითარგმნება, როგორც კაციჭამია.

4 «Le Paradis, qu'est-ce que c'était? C'était un forêt. Ou plutôt un bois. Un bois, parce que les arbres y étaient plantés proprement, assez loin les uns des autres, sans taillis ni buissons d'épines.[...] En effet chacun de ces arbres avait ses fruits, et chaque sorte de fruit possédait une vertu magique particulière.»

ჭამიას მიერ ნაჩუქარ ჩექმებს ჩაიცვამს და წარმოსახვით სამყაროში გადაეშვება, სადაც დიდრონი ხეები ხარობს და ყველაფერი ისეთი ლამაზია, როგორც სამოთხის ბაღში, რომელსაც ხისმჭრელის, ბატონი პუსეს ხელი არ შეჰხებია.

ტურნიეს ეს ფილოსოფიური ზღაპარი ადამიანისა და სამყაროს რთული, მრავალნახნავოვანი ურთიერთობის შესახებაა: ადამიანი თავისივე შემქმნელ ბუნებას დაუპირისპირდა და დაივიწყა, რომ მოგებული ბრძოლა მოგებულ ომს სრულიად არ ნიშნავს.

მიშელ ტურნიეს კრებულის („სოლო“) მხოლოდ ოთხი ზემოხსენებული მხატვრულ-ლიტერატურული ტექსტის ქვესათაურშია მითითებული ჟანრი (საშობაო ზღაპარი, ზღაპარი-ინიციაცია); ოთხივე ტექსტში ქრონოტოპი რეალისტურია (თანამედროვე ქალაქი, დაბა...); ამბავი თანმიმდევრულადაა მოთხრობილი; რეალობის ეფექტი იქმნება ყოფის ამსახველი დეტალებით (კონსერვატორიაში სწავლა, საცირკო წარმოდგენები, ხმაურიანი ურბანული გარემო, ცათამბრჯენების ჯუნგლები, ბაღები, ეკლესია, სკოლა...); ტექსტებიდან მხოლოდ ერთში – „ცეროდენას გაქცევა“, მწერალი იყენებს ნაცნობ პერსონაჟებს, თუმცა დანარჩენი ტექსტების მსგავსად, სიუჟეტური ქარგა თავისი ორიგინალურობით გამოირჩევა. ყველა ტექსტი ერთ ან რამდენიმე საჭირობოროტო, ადამიანის ყოფიერების ფუნდამენტურ საკითხს ეხება (რწმენა, იმედი, ეკოლოგია, მშვიდობა...). თითოეული ტექსტი და მასში არსებული მრავალი შრე ბევრ, სამწუხაროდ მივიწყებულ, გაუფასურებულ ღირებულებებზე დაგვაფიქრებს.

ერთ-ერთ ინტერვიუში მიშელ ტურნიე აღიარებს, რომ ბავშვებისთვის არ წერს.¹ ძნელია არ დაეთანხმო მას, თუმცა ფრანგი მწერალის მხატვრულ-ლიტერატურული ტექსტების წაკითხვის შემდეგ არც პატარები დარჩებიან გულგრილნი: „ვისაც აქვს ყური, სმენად, ისმინონ!“ (მათე, 13.9).

დამონშებანი

ბიბლია 1989: ბიბლია. თბილისი: საპატრიარქოს გამომცემლობა, 1989.

ლაკავალერი 2016: Lacavaleri, X, Gazier, M. *Mort de Michel Tournier : pas un romancier, un «philosophe de contrebande»*, «Télérama», mis à jour le 24/02/2016, <http://www.telerama.fr/idees/michel-tournier-philosophe-de-contrebande>, 137.

ნოვიკოვა 2003: Новикова, Л. *Мишель Турнье: я контрабандист философии в литературе*. Электронное издание “Коммерсантъ”. 30.09.2003. <https://www.kommersant.ru/doc/415351>

პივო 2012: Pivot, B. *Michel Tournier se raconte*, <https://youtu.be/rm9vUbQu3uo>

პივო 2014: Pivot, B. *Apostrophes: François Mitterrand invité de Bernard Pivot*, <https://youtu.be/iX4NyB-DGH2s>

პლატონი 1964: პლატონი. *ნადიმი*. თბილისი: „საბჭოთა საქართველო“, 1964.

ჟუვე 1997: Jouve, V. *La poétique du roman*, Paris, Éditions SEDEX, 1997.

ტურნიე 1997: Tournier, M. *Le Coq de bruyère*, Paris: Éditions Gallimard, 1997.

ტურნიე: Турнье М., *Философская сказка*, Сборник. Большая бесплатная библиотека.

1 2003 წლის 30 სექტემბერს, გაზეთ *კომერსანტისთვის* („Коммерсантъ“) მიცემულ ინტერვიუში მიშელ ტურნიე დასძენს, რომ ბავშვებისთვის არ წერს, ცდილობს რაც შეიძლება კარგად წეროს და „თუ ბავშვებს მოუნდებათ, ისინი წაიკითხავენ“, – აღიარებს ტურნიე გაზეთის კულტურის განყოფილების კორესპონდენტთან, ლ. ნოვიკოვასთან საუბრისას.

Nino Kavtaradze
(Georgia, Tbilisi)

Michel Tournier's Philosophical Fairy Tales¹

Summary

Key words: philosophical fairy-tale, French Literature, Michel Tournier.

A philosophical fairy-tale is a small creative-literary text, the artistic value of which lies in its allegoric, figurative criticism of the existing reality. The philosophical fairy-tale often having the satirical nature or didactic purpose is based on the fictional stories.

The philosophical fairy-tale may be reviewed as a version of the small narrations which has exhibited the primary trends of the art of writing and its peculiarities prevailed in the modern literature. On the one hand, the philosophical fairy-tale is focused on the freedom of expression (that means the possibility of critical perception of the existing reality, which can be achieved by the partially ridiculous nature of the fairy-tale and at the same time – the originality of the plot and its uniqueness); On the other hand, the philosophical fairy-tale, as a small artistic-literary text, reveals the diversity of genres characteristic to the modern literature.

The small-sized allegorical text of the philosophical fairy-tale coexists with the trends of the French Literature of the twentieth and twenty-first centuries such as the aspiration for documentaries and the biographical or pseudo-biographical nature of the narrated stories. The same form of expressing the opinion implies the comprehensive and often more understandable perception of the literary writing.

The various types of philosophical fairy-tales may be considered as the essential, artistic form of expressing the philosophical idea or concept. The primary purpose of the philosophical fairy-tale premised on a single specific idea is the criticism of the existing reality and precisely with aim it was established in the eighteenth century (Volter, Jonathan Swift, Denis Diderot). In a manner of speaking, today a small – sized form of the artistic-literary texts has been dominated in the French Literature. Hence, the success of the philosophical fairy tale seems to be logical: Antoine de Saint-Exupery, Frédéric Lenoir, Maurice Druon, Matthieu Ricard, Alain Monnier, Eric-Emmanuel Schmitt ...

Michel Tournier is well known among the lovers of the French literature, however, the Georgian society got known to his literary writings some time ago: two more translations were added to the Georgian translation space: Michel Tournier's «Gaspar, Melchior and Balthazar» and «Friday or the Other Island».

Michel Tournier published the collection of his stories in 1978. It includes 14 texts. All the texts differ from each other: in some of them the literary form is indicated even in the paratext: the Christmas fairy tale, the fairy tale – initiation. Some of them belong to the sub-genre of the novelistic fairy-tale depicting the everyday life. The artistic-literary texts contained in the collection are diverse from each other according to the themes as well. In some of them there may be read the existence of hypotext (myth, folk or literary fairy tale); others are appealing to the readers due to the originality of their plot. However, all the texts show the writer's distinct position on the moral, political, economic or religious aspects of the human life.

¹ This article is a part of the research project «Orient and Occident in Georgian Folktales: Oral and Literary Traditions», supported by the Shota Rustaveli National Science Foundation, Georgia [FR 217488].